

*ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar (Budapest)
Gyógypedagógia Történeti Gyűjtemény*

110 éves a gyógypedagógus-képzés Magyarországon

GORDOSNÉ SZABÓ ANNA

*„... a gyógypedagógia tudomány, mégpedig szervesen egységes tudomány,
nem pedig különféle ügyességeknek önkényes egy kalap alá foglalása...”
„hogy az első céltudatos lépés a gyógypedagógus-képzés egységes megteremtésével
nálunk Magyarországon történt, arra egykor büszkén fogunk még emlékezni.”
(Dr. Ranschburg Pál, 1909.)*

Magyarországon a gyógypedagógus-képzés 1900-ban indult meg, az akkor Vácott létesített „Gyógypedagógiai Tanítóképző”-ben.

Előzmények, speciális tanerőképző tanfolyamok

Az előzmények még 100 évvel korábbra nyúlnak vissza. Speciálisan képzett tanerőszükséglet ugyanis 1802-ben jelentkezik Magyarországon, amikor Vácott megkezdzi működését a „Siketek Nevelőháza”, akkori hivatalos nevén a „Siketnémák váci királyi intézete”.

Legelső gyógypedagógusaink *Bécsben* tanulnak. Pályázat útján elnyert ösztöndíj segítségével egy év alatt sajátítják el az akkor szükségesnek ítélt elméleti ismereteket, és szereznek gyakorlatot a siket gyermekek tanítása terén, az ott 1799 óta működő siketnémák intézetében.

Később többféle képzési megoldásra történik sikertelen kísérlet. Például a pozsonyi, a verseczi, a szegedi, a nagykovácsi és a pesti tanítóképezdékekben indult lelkes próbálkozások nem hosszú életűek. Azért nem életképesek, mert a tanítóképzés zsúfolt programjából előbb-utóbb kiszorulnak a speciális stúdiumok, továbbá azért sem, mert a gyakorlati képzés megszervezése és bonyolítása elháríthatatlan technikai és pénzügyi akadályokba ütközik.

A speciális tanerőképzés megoldása egy idő után egyre sürgetőbbé válik, mert az 1870-es évektől több (országos, városi, egyházi, magán) iskola/intézet (Budapest, 1878., 1890., Temesvár, Arad 1885., Kaposvár 1887., Kolozsvár 1888.) nyitja meg kapuit a siket

gyermek számára, és más, hasonlóan speciális nevelést-oktatást igénylő tanulóknak is létesülnek „emberbaráti” intézmények (1825-ben vakoknak, 1875-ben értelmi és halmozottan fogyatékosoknak, 1891-ben dadogóknak és más beszédhibában szenvedőknek.).

A szakemberképzés terén tett valamennyi próbálkozás tapasztalatait összegezve, a szakemberek és az intézményeket fenntartók/irányítók egyaránt „speciális képzőtanfolyamok” létesítésében látják a megoldást.

Az 1890-es években – a „speciális tanerőképzés” céljából – létesített *képzőtanfolyamok* mindegyike egy-egy speciális (gyógypedagógiai, akkor emberbarátinak nevezett) intézménytípus nevelési-oktatási feladataira készít fel. Képzési programjaikat valamilyen pedagógiai (tanítói/tanári/elkészítő) diplomára/előképzettségre építik fel, és többnyire az adott speciális szakterület (elsőként létesített) „anyaintézményei” szervezik/vállalják/segítik működtetésüket, állami költségvetési háttérrel.

A különböző képzőtanfolyamokon folyó speciális tanerőképzés is rövid életű. A működésüket sorra megkezdő tanfolyamok, úgymint:

Siketnémák oktatására képesítő tanfolyam (Budapest, 1890), a Budán működő Pedagógium (a budapesti I. Ker. Állami Polgári-és Elemi Iskolai Tanítóképző Intézet) szervezésében,

Siketnémák tanítóit képző tanfolyam (Vác, 1895), a Siketnémák Váczi Magyar Királyi Országos Nevelő- és Tanítóképző Intézetében,

Dadogók és hebegők oktatására képesítő tanfolyam (Budapest, 1896), a Vakok Budapesti Országos Magyar Királyi Nevelő- és Tanítóképző Intézetében,

Vakok tanítóit képző tanfolyam (Budapest, 1897), a Vakok Budapesti Országos Magyar Királyi Nevelő- és Tanítóképző Intézetében,

Gyengeelméjűek tanítóit képző tanfolyam (Budapest, 1897), a Képezhető Hülyék és Gyengeelméjűek Budapesti Országos Magyar Királyi Nevelő- és Tanítóképző Intézetében.

Ezeknek a képzőtanfolyamoknak a sorsát, jövőjét az 1890-es években bekövetkező, a magyar gyógypedagógia történetében jelentős események terelik új irányba.

Egyesített, általános (egységes) gyógypedagógus-képzés

A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban dr. Náray-Szabó Sándor orvos, államtitkár, a századforduló egyik meghatározó gyógypedagógia-történeti személyisége felismeri a fogyatékos személyek ügyének előreviteléhez akkor adott kedvező társadalmi lehetőségeket, és az elszigetelten működő néhány intézményből fejlődőképes, országos intézményrendszert épít. Eléri, hogy a fogyatékos gyermekek oktatásügye kiváljon az *Emberbaráti ügyosztály*ból, és a kezdeményezésére létesült *Gyógypedagógiai ügyosztály* élén 1899-ben elindítja a speciális tanerőképző tanfolyamok egyesítését.

Így jön létre és kezdi meg működését 1900-ban Vácott a kétéves *Gyógypedagógiai Tanítóképző*, a mai *ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar* jogelődje.

A speciális tanerőképző tanfolyamok strukturális egyesítése egyidejűleg új, nemzetközileg egyedülálló gyógypedagógus-képzési koncepciót is jelent.

A gyógypedagógus-képzés Magyarországon 1963-ig úgy nyújt általános (egységes) képzést, hogy a 2000-ig országosan egyetlen önálló gyógypedagógus-képző intézményben minden hallgató a gyógypedagógiai intézményrendszer különböző típusaiban végzendő valamennyi gyógypedagógiai feladat ellátására képesítetté válik. *Dr. Ranschburg Pál*

klasszikus megfogalmazásában: „... az abnormisok gyógyító nevelésének minden ágát felölelő diszciplína ... bármely ágával való önálló foglalkozás csakis az egész területén járatosoknak megengedhető.” (Ranschburg, 1909, 84.)

E több mint hat évtizeden át tartó időszakban a képzőintézményben – változó intenzitással, de – folyamatosan, dominánsan (részben később is megosztottan) érvényesül az a koncepcionális szakmai meggyőződés, hogy a népességspecifikus (hallás-, látás-, beszéd-, mozgás-, értelmi- stb. fogyatékos személyek számára specializálódott) magyar gyógypedagógiai intézményrendszerben a különböző gyógypedagógiai feladatok egy úgynevezett *egységes gyógypedagógiai (gyógyító-nevelői) folyamatban vasósulnak meg.*

A gyógypedagógusnak a gyógyító-nevelő folyamat alkotóelemeit (a gyógypedagógiai segítséget igénylő teljes népességet az okok, a következmények és a gyógypedagógiai nevelő/fejlesztő/terápiás kilátások egységében, az ép személyekétől eltérő szocializációs feltételeket, a gyógyító-nevelő folyamat alapszituációit és e szituációk átfogó cselekvési programjait stb.) integrált egészben is ismernie szükséges, és globális pályaidentifikációval kell rendelkeznie ahhoz, hogy bármely adott, konkrét esetben a folyamat szervezője, irányítója, aktív közreműködője lehessen.

Ez az oka annak, hogy ebben az időszakban itthon és külföldön is elterjedten nem az általános, hanem az *egységes gyógypedagógus-képzés* fogalma honosodik meg a köztudatban, és így ismert a hazai és külföldi szakirodalomban is.

A magyar gyógypedagógus-képzésnek ez a mindjárt a kezdetekkor megjelenő és tartósan (1963-ig, és részben azután is) jellemző *koncepcionális egyedisége* a 19-20. század fordulóján már kirajzolódó, majd folyamatosan formálódó magyar *gyógypedagógiai szakmai/tudományos irányzattal* függ össze.

Ez az irányzat tudományelméleti, szakmafilozófiai és más szempontok szerint is igen sokszínű, de *alaptézisei* azonosak:

- *tág* (népesség, életkor, tevékenységforma, fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési szint szerinti) *kompetenciakör*;
- pedagógiai orvoslás/terápia (gyógyító-nevelés);
- önálló, komplex, interdiszciplináris tudományterület.

A képzés alakulására a *legmeghatározóbb* a „hivatalosan” érvényesülő *kompetenciakör-és tevékenységértelmezés*. Azért ezek a legmeghatározóbbak, mert mint általában a gyakorlatorientált szakemberképzési programok esetében *alapkérdés, hogy mire képesít, milyen feladatok végzésére készít fel.* A gyógypedagógus-képzés története e tekintetben rendkívül ellentmondásos, pl. a kompetenciakör értelmezésváltozása két szálon követhető nyomon: a közoktatás/szociálpolitika és a szaktudomány oldaláról.

A magyar gyógypedagógia-történeti kutatások azt bizonyítják, hogy a sokféle érdektől függő, aktuális közoktatás/szociálpolitikai és a prominens szakemberek által vagy a szakmai-tudományos műhelyekben kialakított *kompetenciakör-deklarációk* sohasem (ma sem) esnek egybe.

Elvileg a közoktatáspolitikai és a gyógypedagógus-képzési kompetenciakör-deklarációknak egybe kellene esniük, de ez esetben is többnyire legfeljebb részleges egybeesés mutatható ki.

A speciális tanfolyami képzési rendszer egyesítésekor még egyértelmű, hogy az egyesített gyógypedagógiai tanítóképző az *akkor működő valamennyi népességspecifikus gyógypedagógiai intézménytípus* gyógypedagógiai nevelési-oktatási feladatainak ellátására egyaránt képesít.

Később, amikor a gyógypedagógiai irányzat egyre markánsabbá válik, a szaktudomány oldaláról a gyógypedagógia népességgöre már a mai „*gyógypedagógiai (speciális) nevelési szükségletű személyek*” népességgörével szinte megegyezően, azaz a legszelebbebb kerül meghatározásra. Ehhez azonban akkor sem a közoktatáspolitikai, sem a gyógypedagógus-képzés nem tud felzárkózni.

A közoktatáspolitikai, a szaktudományi és a szakemberképzési kompetenciakör-deklarációk diszkrpanciája, és ennek következményeként a gyógypedagógus-képzés ellentmondásossága fokozatosan mélyül, és egyre nyilvánvalóbbá válik.

Új és újabb reformtörekvések jelennek meg, és a gyógypedagógus-képzés sorozatos módosítására, átalakítására kerül sor.

Egy ideig a képzési idő növelésével (**kétéves képzés** 1900–1922, **hároméves képzés** 1922–1928, **négyéves képzés** 1928–) a kompetenciakör bővítése/szélesítése az általános (egységes) gyógypedagógus-képzés keretei között is megoldhatónak tűnik, majd a képzés funkciózavarainak egyre kifejezettebbé válása miatt a kompetenciakör megtartása/bővítése/szélesítése szükségszerűen *struktúraváltáshoz, a szakos gyógypedagógus-képzésre való áttéréshez vezet.*

A *szakos gyógypedagógus-képzés* bevezetése Magyarországon tehát az adott történelmi helyzetben elkerülhetetlen, és szakmatörténetileg is szükségszerű lépés.

Egyfajta szakosítás már 1946-ban, a II. Világháború utáni első (*Illyés Gyuláné Kozmutza Flóra* nevéhez fűződő) főiskola-tantervben megjelenik:

Az *elméleti tanulmányok* 8 féléven át közösek, azonosak, de a hallgatók a 7. szemeszterben az akkor már 7 féle szakterületből szabadon egyet főszakként és kettőt mellékszakként választhatnak, s az előírt *gyakorlati óraszámokat* akkortól már csak választott szakjaikon teljesítik, és zárótanításokat is csak ezeken a szakokon mutatnak be.

Az 1956-ban (már a forradalom előtt) életbelépő (*Bárczi Gusztáv* nevéhez fűződő) új tanterv az, amely minden addiginál szélesebb gyógypedagógiai kompetenciakört deklaráll.

A széles kompetenciakör elméletileg és a gyógypedagógus-képzési célokban Magyarországon – láttuk – már korábban is elfogadott, amivel azonban a magyar közoktatási/gyógypedagógiai iskoláztatási gyakorlat nincs szinkronban. Amikor a népeség-specifikus szakterületek bővülése, ill. a gyógypedagógiai intézményrendszer további belső differenciálása (az 1961. évi III. Oktatási törvénnyel) napirendre kerül, az akkor érvényes (1956-ban életbelépő), minden korábbinál szélesebb kompetenciakört deklarálló gyógypedagógus-képzési rendszer hiányosságai annyira feltűnővé válnak, hogy felmerül a már korábban is különböző formában megvalósuló részleges szakosodási kísérletezéseket meghaladó, *tényleges szakos gyógypedagógus-képzés gondolata*. Ezt azonban az ellenérvként felhozott, reális létszámtervezési számítások láttán, az amúgy is az általános (egységes) képzésre szocializált szakma elveti, és a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola is más megoldást keres. Alapos elemzések és viták után az akkor jellemző iskola- és oktatáscentrikus gondolkodás a képzés belső arányainak és hangsúlyainak iskoláskorra és alsótagozatra helyezésében keresi a kiutat, és csak amikor ez sem bizonyul járható útnak, dönt a szakosítás mellett.

Szakos gyógypedagógus-képzés

A szakosítással kezdetben az úgynevezett egységes gyógypedagógiai szakmai műveltségismény és szemléletmód nem kérdőjeleződik meg, csupán néhány szakember az

addigi mindenkori magyar általános gyógypedagógiai elméleti koncepciókat, gyógypedagógiai egységértelmezési téziseket bírálja. Később, az 1960-as években a klasszikus magyar gyógypedagógiai irányzat (a gyógyító-nevelés) *teljes tagadására* is sor kerül, és a szocialista (marxista) pedagógiához igazodás nyer agresszíven teret. Végülis azonban a klasszikus magyar gyógypedagógiai irányzat megújított változata – ma már felbecsülhetetlen szakmai-tudományos és emberi veszteségek árán – túléli ezt a válságot, és a gyógypedagógia komplex tudományterülete az 1970-es évek közepétől újra fejlődésnek indul. Különösen a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola mint széleskörű nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező országos kutatóműhely ér el komplex, interdiszciplináris kutatási programjai révén jelentős, az *egyetemi szintű* gyógypedagógus- és szociálisszakember-képzést is megalapozó, külföldön és itthon egyaránt elismert eredményeket. Fokozatosan kiépül a modern magyar gyógyító-neveléstudomány, amely az ezredfordulóra mint *pedagógiai dominanciájú interdiszciplináris embertudomány* foglal el megbecsült helyet a hazai tudományok sorában.

A szakosítás (oligofrénpedagógia, szurdopedagógia, tiflopedagógia, logopédia, pszichopedagógia, szomatopedagógia) folyamatosan megy végbe. Először a

háromszakos: *kötelező az Értelmi fogyatékosok gyógyító-nevelésére felkészítő szak, és a Hibásbeszédűek gyógyító-nevelésére felkészítő szak, választható a Hallási fogyatékosok gyógyító-nevelésére felkészítő szak, a Látási fogyatékosok gyógyító-nevelésére felkészítő szak, a Mozgási fogyatékosok gyógyító-nevelésére felkészítő szak (ez a szomatopedagógia szak kialakulásáig szünetel), majd a*

kétszakos: *kötelező csak az Értelmi Fogyatékosok gyógyító-nevelésére felkészítő szak, a többi választható, és szintén választható a közben létrejött Pszichopedagógia és Szomatopedagógia szak, végül a két (tanár és terapeuta) szakirányra osztott*

egyszakos *képzési rendszer lép életbe.*

A *strukturaváltás* a szakos képzés háromszakos változatában (1963–1971) még nem jelent koncepcióváltást is. A képzésnek változatlanul az ún. *egységes gyógypedagógia* a bázisa, és *a szakválasztás csak a harmadik szemeszter végén történik.*

A kétszakos képzés első változatának (1971–1973) még szintén fontos jellemzője a közös/egységes gyógypedagógiai alapképzés. Ez a következő szakaszban (1973–) deklaráltan jelentősen leszűkül, majd egy újabb változatban (1984–) ismét jelentősen erősödik, de – új elemként – **megjelenik a szakra történő felvétel.** Ez egyszerűsíti, megkönnyíti az egyre nagyobb kihívást jelentő oktatásszervezési munkálatokat, de minthogy a szakválasztás továbbra is keretszámokhoz kötött, így azzal jár, hogy már a felvételek idején megindul a verseny a „*divatosabb*” és/vagy ismertebb szakokra bejutásért, fokozva az esélyegyenlőtlenséget, és gyengítve a *gyógypedagógus-identitás* kialakulásához az alaposabb előtájékoztató, és az *általános gyógypedagógiai szakműveltség* megszerzésének lehetőségét.

Ezért az 1980-as évek közepén egy újabb, *távlati képzési reformtervezet* készül. Ez az ún. (Gordosné Szabó Anna nevéhez fűződő) „**Piramis-koncepció**” a magyar gyógypedagógus-képzés és az 1973-tól beindult szociálisszervező-képzés egész addigi fejlődéstörténetének, ellentmondásainak és neuralgikus pontjainak elemzése alapján alakul ki. Alapgondolata: *az új igényekhez igazodó gyógypedagógus- és szociális-szervező képzésnek az addig megtett fejlődési út törésmentes folytatásának kell lennie.*

Ennek értelmében a képzést egyetemi szintűvé, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolát – hasonlóan a művészeti, a testnevelési, az állatorvosi felsőoktatási intézményekhez – egy középmeretű gyógypedagógus-képző (szociális-szakember-

képzéssel kombinált változatában segítőszakember-képző), középtávon önálló egyetemi rangú főiskolává, később kétkarú egyetemmé kell fejleszteni.

Az egyetemi szintű gyógypedagógus-képzés gondolata már jóval korábban is felmerül (*Bárczi Gusztáv, Illyés Gyuláné*). A század első évtizedeiben, amikor a képzés színvonalának emelése érdekében pl. az *alapozó képzés tárgyainak* (bonctan, élettan, kórtan, fonetika, pszichológia stb.) tanulását egyetemi szinten, egyetemekhez kapcsoltan tervezik. Vagy pl. a tanárképző intézetek mintájára 1911-ben elkészül a *Gyógypedagógiai Középkiskolai Tanárképző Intézet* terve is (*Vértes O. József*).

Mindez a század elején úgy realizálódik, hogy egyetemi tanárok is részt vesznek a gyógypedagógus-képzésben (pl. *Ranschburg Pál, Sarbó Artúr*), a 40-es években pedig a hallgatók több tárgyat a *Pázmány Péter Tudományegyetem* hallgatóival közösen tanulnak vagy bölcsészkarri és más egyetemi oktatók a Főiskolán megbízott előadókként tanítanak (pl. *Faragó István, Harkai-Schiller Pál, Kardos Lajos, Kiszely György, Lazíczius Gyula, Lénárd Ferenc, Szabó Endre, Szentágotthay János, Tettamanti Béla, Zibolen Endre*).

A **„piramis képzési koncepció”** szerint az ezredfordulón olyan *nyitott, egyetemi szintű, egységes gyógypedagógus-képzési rendszer* lenne, amelyben a változó feladatok ellátására alkalmas, a kor által megkövetelt sokirányú kötelezettséget vállaló, értelmiségi feladatokra is felkészült, a gyógypedagógiai tevékenységet igénylő népesség valamennyi gyógypedagógus-(segítőszakember-)típusának a képzése megvalósítható.

A tervezett rendszer *5 éves képzési időben*

- széles, közös szakmai alapozó képzést nyújt;
- szakok helyett *átfogó szakképzési profilok* szerint szakosít, további, szűkebb szakosodásra orientáló speciálkollégiumi képzéssel és más egyetemeken párhuzamos képzés révén pl. *szaktárgyi szakos képzettség* megszerzését is lehetővé teszi;

a képzési időn túl

- a további specializálódást belső és külső (egyetemközi) *posztgraduális képzési rendszerben* oldja meg;
- az ismeretek megújítását, új ismeretek szerzését és a még további szakosodást is szervezett belső, valamint hazai és külföldi intézményekben folyó (doktori és más) *továbbképzési, szakképzési rendszerben* valósítja meg.

A rendszerváltozás után ezzel szemben a gyógypedagógus-képzésben *a nemzetközi, nyugati trendekhez* csatlakozva koncepciócviáltás történik, és folyamatosan újabb struktúraváltások.

1992-től hét fogyatékosági szakterületen:

Értelmileg akadályozottak pedagógiája,

Hallássérültek pedagógiája,

Látássérültek pedagógiája,

Logopédia,

Pszichopedagógia,

Szomatopedagógia,

Tanulásban akadályozottak pedagógiája választható szakokon,

*kétfajta, elkülönülő kompetencia (tanár és terapeuta szakág) kombinációs lehetőségével valójában **egyszakos gyógypedagógus-képzés lép életbe** (A szociális-munkás-*

képzés előbb szünetel, majd megszűnik, helyette szociális-munkás-képzés indul több képzőhelyen.)

2000-ben a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola (az országban az egyetlen gyógygyógypedagógus-képző intézmény) önállósága 100 év után megszűnik, és az Eötvös Loránd Tudományegyetembe integrálódik. A gyógygyógypedagógus-képzésben pedig újabb struktúraváltásokra kerül sor.

Kétszintű gyógypedagógus-képzés

2004-től a gyógygyógypedagógus-képzés az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karon *kétszintű* (főiskolai és egyetemi)

Főiskolai szint

Megszűnik a szakokra képzés, helyette (7+1 félév) szakirányokra képzés.

Értelmileg akadályozottak pedagógiája,

Hallássérültek pedagógiája,

Látássérültek pedagógiája,

Logopédia,

Pszichopedagógia,

Szomatopedagógia szakirány,

Tanulásban akadályozottak pedagógiája választható (nappali vagy levelező tagozaton).

A szakember neve: gyógygyógypedagógus valamely szakirányon, közoktatási vagy klinikai specializációval.

Egyetemi szint (kiegészítő) 3 félév

Választható szakirány:

gyógygyógypedagógiai terápia,

fogyatékos emberek társadalmi integrációja.

A szakember neve: okleveles gyógygyógypedagógus valamely szakirányon.

Az Európai Unióhoz csatlakozás (2004) után a magyar felsőoktatásban is a Bologna-rendszerű szakemberképzés modellje szerint alakul a gyógygyógypedagógus-képzés is, újabb struktúraváltással, a kétszintű gyógygyógypedagógus-képzés tapasztalatai alapján, fokozatosan e szerint épül ki, és már 2006-tól folyamatosan bevezetésre kerül az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karon. A gyógygyógypedagógus-szakemberellátottság hiányai miatt azonban több felsőoktatási képzőhely vállal egy-egy szakirányon alapképzést (Kaposvári Egyetem, Nyugat-Magyarországi Egyetem/Győr, Szegedi Tudományegyetem).

Lineáris, többszintű, háromciklusú (Bologna-rendszerű) gyógygyógypedagógus-képzés

Alapképzési szak (bachelor, baccalareus) BA

Mesterképzés (master, magister) MA

Doktori képzési szak

Alapképzési szak (BA) 8 félév (7+1)

Gyógygyógypedagógia

Végzettségi szint: *alapfokozat*

A szakember neve: *gyógypedagógus*
Választható szakirányok:
Értelmileg akadályozottak pedagógiája,
Hallássérültek pedagógiája,
Látássérültek pedagógiája,
Logopédia,
Pszichopedagógia,
Szomatopedagógia,
Tanulásban akadályozottak pedagógiája.

Mesterképzés (MA) (4 félév)

Gyógypedagógia
Végzettségi szint: felsőfokú gyógypedagógus szakképzésre épülő: *mesterfokozat*
A szakember neve: okleveles gyógypedagógus
Választható szakirányok:
Gyógypedagógiai terápia,
Fogyatékos emberek társadalmi integrációja.

E két MA szakirányon kívül az ELTE tanári mesterszak keretében még két saját tanári modul akreditációja megtörtént. Ezek:

Gyógypedagógus tanár,

Gyógypedagógiai tanár mesterszak, amelyek a választható MA szakirányokkal párhuzamosan (keresztféléves jelentkezéssel vagy azt követően is) elvégezhetők. A tanárképzést az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar hirdeti, a szakterületi modulok oktatását a „Bárczi” kar biztosítja.

A gyógypedagógus diplomával rendelkezők (bármikor szerezték meg azt) újabb, további szakképzettséget adó, 2-4 féléves, továbbképzési szakirányt választhatnak:

Adaptált testkultúra és sport,
Autizmus spektrumzavarok pedagógiája,
Foglalkozási rehabilitációs szaktanácsadás,
Gyermekjátékdráma,
A BA egyes szakirányai,
Gyógypedagógiai szakvizsga,
Gyógypedagógiai rehabilitációs konzultáció,
Integrációs fogadó pedagógia,
Óvodás és iskolás gyermekek nyelv- és beszédfejlesztése,
Rehabilitációs foglalkoztató terápia,
Rehabilitációs úszásoktatás,
Súlyosan és halmozottan fogyatékos emberek gyógypedagógiája,
Vak személyek elemi rehabilitációja,
Zeneterápia.

Doktori képzés

Gyógypedagógiai interdiszciplináris doktori program a tágabb és szűkebb értelemben vett gyógypedagógia tudomány valamennyi diszciplinája témakörében, az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karának Neveléstudományi Doktori Iskolájában a „Bárczi” kar oktatóinak közreműködésével.

Kutatás, szakma- és tudományépítés

A 2000-ig egyetlen gyógypedagógus-képző intézményben a kutatás és a szakma- és tudományépítés egysége kezdettől jellemzőnek mondható. A képzőintézmény 100 év alatt a gyógypedagógia kiemelkedő hazai tudományos kutatóhelyévé válik.

A múlt század első felében először a Ranschburg Pál vezette *Gyógypedagógiai Pszichológiai Laboratórium*ban összpontosulnak a kutatások, a gyógypedagógus-képzésben részt vevő oktatók többnyire a *Ranschburg-iskola* tagjai közül kerülnek ki, akik egy-egy kutatási területen maguk is iskolateremtő szerepet töltenek be, pl.: *Éltes Mátyás, Sarbó Artur, Tóth Zoltán, Török Béla, Vértes O. József, Vértes O. András, Bárczi Gusztáv, Illyésné Kozmutza Flóra, Szondi Lipót, Kanizsai Dezső, Sulyomi-Schulmann Adolf, Révész Margit, Schnell János.*

Később, az interdiszciplináris tudományos háttérrel jelentő, 1922-ben létesült *Magyar Gyógypedagógiai Társaság* (főtitkára *Tóth Zoltán* főiskolai igazgató) legnevesebb tagjai és a Főiskolához csatolt, *Szondi Lipót* vezette *Gyógypedagógiai Kórtani és Gyógytani Laboratórium*, valamint a Főiskolával szoros kapcsolatban álló *gyakorló gyógypedagógiai intézmények* vezető munkatársai a kutatások továbbvivői.

A tanszéki szervezet kiépülésével párhuzamosan, különösen az 1970-es évek közepétől, jelentősen átalakul a Főiskolán a kutatásszervezés, és kiszélesedik a tudományos kutatómunka.

A kutatás tervezésének koordinálását a tudományos főigazgatóhelyettes és vezetésével a Tudományos Tanács végzi.

A Főiskola kapcsolódik az Országos Távlati Tudományos Kutatási (OTTK) fő irányokhoz. 1976-ban lép be a Közoktatás távlati fejlesztését szolgáló (6-os) pedagógiai kutatási főirány munkálataiba. Ezen belül 6 téma kutatása indul meg, felkért témakoordinátorok vezetésével.

A társadalmi beilleszkedési zavarok (deviancia) kutatása (7-es) főirányhoz kapcsolódva 3 téma kutatása indul meg.

Az életfolyamatok szabályozásának mechanizmusa (bioreguláció) főirány kutatási programjához 1 témával kapcsolódik a Főiskola.

Az 1980-as évek a tudományos kutatómunka területén ismét sok újat hoznak.

1981-ben középtávú tudományos kutatási terv készül. Bővülnek a pályázati lehetőségek és minden tekintetben jobbak a feltételek. Mind a minisztérium illetékesei, mind a *Tudományszervezési és Informatikai Intézet* kedvezően értékeli a Főiskola addigi tevékenységét. A Főiskola jegyzett, a Központi Statisztikai Hivatal által is nyilvántartott *önálló* kutatóhelynek minősül. Ezen belül a *Gyógypedagógiai Pszichológiai Intézet*, a *Gyógypedagógiai Kórtani Tanszék* és a többi tanszéket integráló *Gyógypedagógiai szakági kutatási egység* szerepelnek a kutatóhelyek listáján. A kutatástervezés és -szervezés főiskolai szinten az 1980-as években két tervciklusban ennek megfelelően alakul, a kutatómunka ellenőrzését független szakemberekből álló bizottságok végzik, a kutatók tevékenységét egyenként zsűrizik.

A Magyar Tudományos Akadémia 1983-tól a tudományos ösztöndíjak odaítélési rendszerében a gyógypedagógusi diplomával jelentkezőket felmenti az egyetemi végzettség kötelezettsége alól, azaz a Főiskola *speciális pszichológiai és pedagógiai aspiránsképző kutatóhely*. A felvételt nyert ösztöndíjasok témájuktól függően a Főiskola különböző tanszékeihez tartoznak, a minősített vezető oktatók irányítják munkájukat. A Főiskola Tudományos és Továbbképzési Tanácsa nyilvános ülésein évről-évre beszámoltatja

munkájukról az ösztöndíjasokat, és folyamatosan szervezi/rendezi a házi védéseket. Később, a 80-as évek végén az ELTE ezt a törvényes engedélyt nem ismeri el, s bár az MTA nem vonja vissza, az ELTE a kisdoktori értekezések benyújtásához megkívánja az egyetemi végzettséget. Az MTA Pedagógiai Szakbizottsága és a Főiskola ez ellen sikertelenül interveniál. Az ELTE Bölcsészkarának Doktori Bizottsága a kialakult helyzetet a Tudományos Minősítő Bizottság „nem körütekintő eljárásának” minősíti, és sikeres aspiránsi vizsgák esetén sem ad felmentést.

A kutatások mindkét tervciklusban többnyire négy típusba sorolhatók: állami megbízásos (pályázat útján elnyert), kiemelt főiskolai komplex (tanszékközi), tanszéki és egyéni kutatások.

Külön kiemelésre érdemes kutatás: *A korrekciós nevelés átfogó tudományos megvalósítása* amely a Művelődési Minisztérium által 1987-ben meghirdetett négy tárcaszintű kutatási főirány egyike, s amelyet a Főiskola pályázat útján nyert el, és az Országos Pedagógiai Intézet Gyógypedagógiai Osztályával együttműködve kutatja 3 éven át.

Az 1990-es években teljes egészében átalakul a kutatástervezés és -szervezés. A gyógypedagógus- és szociálmunkás-képzés 1998-ban akkreditált változatának kidolgozása az *Emberi Erőforrások Fejlesztési Projekt, Felzárkózás az Európai Felsőoktatáshoz Alap* (FEFA) *Felsőoktatás-fejlesztési Program* (a 3313 HU világbanki kölcsön) támogatásával, nagyszabású főiskolai, ill. intézményközi kutatómunka keretében történik.

A Főiskola 1992-ben a 2. fordulóban kapcsolódik be a FEFA programba. Ebben a fordulóban még önállóan pályázik, a projekt címe: A gyógypedagógusképzés integrálása a budapesti egyetemi szövetségbe, és az európai egyetemi standardokhoz igazított egyetemi képzési szint kiépítése, 11 alprogrammal. A projekt eredményesen zárul.

Később, a további pályázatokat a Főiskola már nem önállóan, hanem az ELTE-vel közösen nyújtja be. A 3. fordulóban a projekt címe: *A gyógypedagógus-képzés tartalmi és szervezeti továbbfejlesztése, hozzáillesztése az egységes egyetemi szintű tanárképzéshez*, a 4. fordulóban *Az egyetemi szintű gyógypedagógus-képzés tartalmi és szervezeti továbbfejlesztése, infrastrukturális kapcsolatok kiépítése a főiskola (BGGYTF) és az egyetem (ELTE) között*, majd az 5. fordulóban *Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) és a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola (BGGYTF) szervezeti integrációja, az egyetemi szintű gyógypedagógus-képzés bevezetése és a pedagógusképzés megújítása érdekében*.

Ezeket a projekteket tehát már a két intézmény közösen készíti, és a zárójelentéseket is az ELTE rektora és a BGGYTF főigazgatója közösen írják alá. A két intézmény együttműködéséről a zárójelentésekből kedvező kép alakul ki.

A projektek, kiegészülve a 6. fordulóban *A gyógypedagógus-képzés és a fogyatékos-ságügyi kutatások informatikai eszközrendszerének fejlesztése* című projekttel, a Főiskola infrastrukturájának fejlesztése terén is – a korábbi lemaradáshoz viszonyítva – látványos eredmények születnek. Külön említést érdemel a könyvtárfejlesztés.

A Főiskolán az 1990-es években a FEFA-programokon túl sok más hazai pályázatos kutatási programban vesznek részt a tanszékek. Csak pl. az 1993/94. tanévben a Főiskolán 10 OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alap), valamint 17 egyéb pénzforrásból támogatott kutatás folyik.

A Főiskola Kutatás-Fejlesztés (K+F) stratégiai tervében szereplő hosszabb perspektívájú, tanszékközi együttműködésben megvalósuló programjai főként 3 kérdéskörbe rendeződnek:

- a képesség és szociális készség – a képesség mibenlétének pedagógiai és pszichológiai szempontú összefoglaló leírása; az iskolai oktatásban alkalmazható képességfejlesztő és szociális készségfejlesztő eljárások vizsgálata, kidolgozása;
- a rehabilitációs együttnevelés – hallás-, látás-, mozgásfogyatékos, tanulásban akadályozott és magatartási zavarokkal küzdő gyermekek óvodai vagy iskolai integrációja érdekében különböző modellek megvalósítása; mindezzel az integrált oktatás mint alternatív oktatásszervezési forma hazai elterjedésének elősegítése;
- szociális kérdéskör – hátrányos helyzetű, sajátos problémákkal élő családok (felhagyott fogyatékosok, kisebbségi és etnikai csoportok, hajléktalanok, munkanélküliek, társadalmi beilleszkedési zavarokkal küzdők) életkörülményeinek, túlélési stratégiáinak, szükségleteinek vizsgálata és az ellátó rendszer fejlesztése.

A Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola 2000-ben történő tényleges integrálódása az Eötvös Loránd Tudományegyetembe – a változó, többnyire szűkülő finanszírozás ellenére is – a tudományos kutatások egyetemközi, karok-közötti és kari lehetőségeit jelentősen gazdagította.

A Főiskola gyakorló intézményei az ELTE központi gyakorló intézményeivé minősülnek, ezek és más gyakorló terepek munkatársai is végeznek gyógypedagógiai kutatásokat.

A Kar Tudományos Tanácsa által megállapított kutatási prioritások:

**integrációs kutatások,
rehabilitációs kutatások,
gyógypedagógiai elméleti kutatások.**

A három stratégiai jelentőségű kutatási terület egymástól nem különül el. A legfőbb közös elv (és cél) a gyógypedagógia világos megkülönböztetése a pedagógiától, az interdiszciplinaritás meghatározottság bizonyítása, a gyógypedagógia tudomány egyoldalú neveléstudományi besorolás alól való „kiszabadítása” anélkül, hogy más tudományterület alá sorolódjék, azaz az MTA klasszifikációnak megfelelően **a gyógypedagógia „multidiszciplináris társadalomtudomány”-ként történő elismertetése.**

Nemzetközi kapcsolatok

A képzőintézmény nemzetközi kapcsolatai a múlt század elejére nyúlnak vissza. A képzésben részt vevő szakemberek európai tanulmányutakon, szakmai kongresszusokon vesznek részt, többen külföldi egyetemeken egészítik ki tanulmányaikat, néhányan a tengeren túlra is eljutnak.

A kapcsolatok főként német nyelvterületen (Ausztria, Németország, Svájc) élnek, de például Franciaországra és Hollandiára is kiterjednek. Ranschburg Pál professzort például már 1903-ban a Giesseni Egyetemen tiszteletbeli doktorrá avatják, amellyel ma is él a kapcsolat.

Az 1920-as évektől rendszeres a nemzetközi szakmai kongresszusokon való részvétel, és a külföldi vendégek fogadása, pl. a Bárczi-módszer nemzetközi elfogadtatásának idején, a 30-as években. Vagy pl. 1937-ben Magyarországon alakul meg a *Nemzetközi Gyógypedagógiai Társaság*, amelynek alelnökévé Tóth Zoltán főiskolai igazgatót választják meg. Ezekben az években már főiskolai hallgatók is hosszabb időt tölthetnek külföldön, olykor kisebb létszámú egész főiskolai évfolyamok vesznek részt (főként Svájcban és Ausztriában) egy-egy tanulmányúton.

A II. világháború után, az 1950-es években, még a szomszédos szocialista országokkal is gyérek a kapcsolatok. Ezek az 1960-as években azonban jelentősen kiépülnek, az 1970-es évektől pedig már nem szocialista országokkal (pl. Svédországgal) is köt a Főiskola kölcsönös egyezményes kapcsolatokat.

Az 1980-as években megindulnak a nemzetközi kutatások is, pl. Pozsonyban a Komensky Egyetemen, Berlinben a Humboldt Egyetemen, Giessenben a Justus Liebig Egyetemen, Moszkvában a Lenin Pedagógiai Főiskolán, Stockholmban és Norrköpingben a Svéd Speciálpedagógiai Egyesülettel. Ezekben az években a Főiskola több nemzetközi részvétellel zajló szakmai-tudományos konferenciát is rendez.

Az oktatók mint vendéglelőadók, ösztöndíjasok, konferenciák és tanulmányutak résztvevői Európán túlra (pl. Kuwait, Izrael, Bahrein, USA) is eljutnak. Számosan rendszeresen publikálnak külföldi folyóiratokban, és más kiadványok (könyvek, tanulmánykötetek, enciklopédiai füzetek stb.) is megjelennek külföldön (pl. Giessenben, Pozsonyban, Berlinben).

Az 1990-es években a nemzetközi kapcsolatok tovább bővülnek. Pl. a FEFA programok nemzetközi együttműködést is lehetővé tesznek. Az ezek és más pályázati lehetőségek, mint főként a *Trans European Co-operation for Highes Education* (TEMPUS) és pl. a több mint 10 Soros-pályázaton elnyert kutatási és utazási lehetőség keretében folyó kutató, képzésmódszertudományi munkálatok igen élénk nemzetközi szakmai aktivitást eredményeznek. Csak a FEFA 3. fordulójában 13 (USA-beli, kanadai, francia, német, svéd, norvég stb.) külföldi vendégprofesszor, ill. szakember meghívására kerül sor. Vagy pl. a Főiskola az ELTE Bölcsészettudományi Karán bevezetett speciálpedagógia szakos képzés két éves tapasztalatait és az egyes külföldi egyetemek (pl. Németországban: Berlin, Dortmund, Würzburg; Svájcban: Freiburg, Zürich) szakembereivel folytatott konzultációkat felhasználva dolgozza ki az egyetemi gyógypedagógus-képzés képesítési követelményeit.

A 90-es években a régebbi, ún. egyezményes kapcsolatok módosulnak, van olyan is (pl. a Moszkvai Állami Pedagógiai Főiskolával kötött), amelyek főként anyagi okok miatt megszűnik, mások egy ideig még élnek, majd eredeti változatukban elsorvadnak, ismét mások még néhány évig működnek, de főként újak keletkeznek, többnyire a FEFA és TEMPUS keretében.

A sokféle új szerveződés közül kiemelést érdemel pl. az Európa Fórum létrejötte (1994), és években át igen eredményes működése Szlovákiában, Losoncon.

Az *Európa Fórum* az *Európai Speciális Pedagógiai Egyesület* (EASE) és a magyar, a szlovák és a cseh gyógy/speciálpedagógiai országos egyesületek, illetve a három ország egyetemének, főiskolájának (BGGYTF – Komensky Egyetem, Pozsony – Károly Egyetem, Prága) közös, egyezményes szerveződése.

Az 1990-es években a Főiskola több olyan rendezvényre invitál a Főiskolán kívülről is résztvevőket, amelyeken külföldi előadók szerepelnek. De nagyobb szabású nemzetközi rendezvények színhelye is. Pl. a német nyelvterületen (Németország, Svájc, Ausztria) időről-időre megtartott „*Dozententagung*“-ok egyike, a 30., 1993-ban, első ízben lépve ki német nyelvterületről, kivételesen Magyarországon, Budapesten, a BGGYTF-n kerül megrendezésre.

Szintén 1993-ban ad otthont az MTA mellett a Főiskola – volt nagynevű professzora emlékének adózva – a Szondi Emlékalapítvány (Budapest) Szondi Lipót születésének centenáriumán rendezett nemzetközi tudományos ülésének is.

2000 után az ELTE nemzetközi kapcsolatrendszerébe kapcsolódás is bővíti az ezredfordulóra minden területen megnövekedett nemzetközi lehetőségeket. A gyógypedagógus-

képzés szempontjából különösen az ERASMUS-program hoz igen jelentős előrelépést. A kapcsolatok tovább bővülnek az európai országok számos gyógypedagógus-képző és szociálisszakember-képző intézményével vendégprofesszor-cserék keretében is. A továbblépés célterületei pl. az összehasonlító gyógypedagógiai kutatások és az Európai Unió kutatás-fejlesztési keretprogramjában minden adekvát kutatási terület.

Képzőhelyek

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

2000-ig az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar (annak mindenkori jogelődje) az egyetlen gyógypedagógus-képző intézmény

1900–1922 Gyógypaedagógiai Tanítóképző,

1922–1928 Gyógypedagógiai Tanárképző,

1928–1975 Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola,

1975–2000 Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola,

2000– ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar.

Kezdetben nem rendelkezik önálló épülettel, belső szerkezeti tagolódás nélkül, helyileg abban a gyógypedagógiai intézményben működik (1904-től Budapesten), ahol mb. igazgatója főállásban dolgozik.

1927-ben a *Ranschburg-féle Magyar Királyi Gyógypedagógiai Pszichológiai Laboratórium* kettéválik, az egyik ága, az 5 osztállyal működő *Gyógypedagógiai Kórtani és Gyógytani Laboratórium* Szondi Lipót vezetésével szervezetileg a Főiskolához kerül, de marad eredeti helyén a VIII. kerületi Mosonyi utcában, az *Állami Kisegítő Iskolában*, a Főiskola székhelye ugyanakkor a Hermina úton, az *Ifjú Vakok Intézetében* van.

Ezért Tóth Zoltán igazgató 1928-ban nagyszabású épületszerzési akciót indít. A fővárostól e célra átengedett egyik Mosonyi utcai telekre el is készülnek a műszaki tervek és a pénzügyi előirányzat. A tervek szerint a Főiskola ezen új épületében kívánának elhelyezni egy hallgatói kollégiumot, itt kapnának helyet a kettévált Gyógypedagógiai Pszichológiai Laboratórium jogutód intézményei és a gyakorló intézményi funkciót is betöltő Budapesti Beszédjavító Intézet is. A tervek azonban végül, pénzügyi aladályok miatt, nem valósulhatnak meg. 1928-ban, amikor pedig a Főiskola (*Tóth Zoltán* nevéhez fűződően) a *4 éves Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola* státusát elnyeri, csak annyi változás történik, hogy a gyakorlati képzésben részt vevő gyógypedagógiai intézmények, önállóságuk megtartása mellett a továbbiakban hivatalosan a Főiskola gyakorló iskoláiként működnek.

1942-től a Főiskola – későbbi névadója Bárczi Gusztáv igazgatói megbízatása után – az Alkotás utcában, a Gyógypedagógiai Nevelőintézettel közös épületekben és közös költségvetéssel működik tovább, ide költözik a Gyógypedagógiai Kórtani és Gyógytani Laboratórium is, amelynek funkciója kibővül, ennek megfelelően belső struktúrája is átalakul. A Főiskolán ekkor önálló Könyvtár és Náray-Szabó Sándor hallgatói kollégium is létesül.

1946-tól a Főiskola marad az Alkotás utcában, de megújított Szerkezeti Szabályzata értelmében már a háborús romokból ujjáépített önálló oktatási és kollégiumi épületekben és külön költségvetéssel működik. Ekkor indul meg fokozatosan tanszéki szervezetének kiépülése is.

A Gyógypedagógiai Kórtani és Gyógytani Laboratórium is átszerveződik, később tanszéki jogállású részekre tagozódik, többszöri funkció- és névváltoztatás után a mai

jogutódok az 1981-ben létesült *Gyógypedagógiai Pszichológiai Intézet* (ekkor fuzióra lép vele az 1972-ben létesült Gyógypedagógiai Vizsgáló és Tanácsadó Intézet) és a Gyógypedagógiai Kórtani Tanszék (utóbbival fuzionál 1972-ben az 1953-ban létesült Anatómiai és Élettani Tanszék.)

1949-ben létesül a Gyógypedagógiai Tanszék és a Mozgásterápiai Tanszék (1963-ban megszűnik) és az *Ének Tanszék* (egy évig működik).

Az 1948/49-es tanévben a Főiskola hallgatólétszáma minden addiginál több, eléri a 100 főt. Nincs elég előadóterem, a laboratóriumokban nem lehet zavartalanul dolgozni, az oktatóknak pedig egyáltalán nincs dolgozószobájuk.

1950-ben sikerül kimozdulni ebből a kedvezőtlen helyzetből, amikor a Villányi úton felépül a Pető-intézet, az új Mozgásterápiai Intézet, s így annak elköltözése után a Főiskola oktatási épülete további bővítéssel végre kedvezőbb lehetőségeket nyújt, pl. *Tanulmányi* és *Gazdasági Osztály* is létesülhet.

Mindez azonban rendkívül rövid életű. Az 1950/51. tanév végén a szovjet érdekelt-ségű Magyar Optikai Művek bejelenti igényét az Alkotás utcai egész telekre és a rajta levő négy épületre, azonnali átadással. 1951 őszen a Gyógypedagógiai Nevelőintézet és a Főiskola átköltözik a volt neves II. kerületi Csalogány utcai Tanítónőképző lebontás-
ra ítélt, romos épületébe. A nevelőintézeti tanulók kapják a viszonylag kedvezőbb elhelyezési lehetőséget nyújtó épületszárnyat. A Főiskola minden eddigénél rosszabb körülmények közé kerül. A helyreállítási munkálatok évekig eltartanak.

1951-ben itt létesül a Logopédiai Tanszék és a *Gyakorló Logopédiai Óvoda*.

1956 szeptemberében Bárczi Gusztáv igazgató kezdeményezésére a Főiskola megkapja a VII. kerületi Bethlen tér 2. sz. alatti épületet, amely eredetileg, 1877-ben magánadományból mint az *Izraelita Siketnémák Országos Intézete* létesül, majd államosítása után különböző oktatási célokra működik.

1956-ban önálló Marxizmus-leninizmus Tanszék is létesül, amely majd 1988-tól mint Társadalomtudományi Tanszék működik tovább.

1963-ban létesül az Általános Gyógypedagógiai Tanszék, amelyből 1975-ben leválik és önállósul a Pszichopedagógiai Tanszék, valamint 1987-től a Testnevelési Csoport és az Idegennyelvi Lektorátus.

A Főiskolán 1965-ben létesült Gyógypedagógiai Múzeum kezdettől az Általános Gyógypedagógiai Tanszékhez kapcsolatosan működik, 2004-től *Gyógypedagógia Történeti Gyűjtemény* elnevezéssel, önálló szervezeti egységként.

1968-ban létesül a *Továbbképzési Tanszék* (1970-ben megszűnik), később, 1999-ben *Továbbképzési Intézet* létesül.

1972-ben létesül az Oligofrénpedagógiai Tanszék, ma *Értelmileg Akadályozottak Pedagógiája és Tanulásban Akadályozottak Pedagógiája Tanszék*, a Szurdopedagógiai, ma *Hallássérültek Pedagógiája Tanszék*, a Tiflopedagógiai, ma *Látsásérültek Pedagógiája Tanszék* és a Logopédiai Tanszék jogutódjaként a *Fonetikai és Logopédiai Tanszék*.

1981-ben Illyésné Kozmutza Flóra főigazgató kezdeményezésére épül fel a Fővárosi Tanács és a VII. ker. Tanács VB. által adományozott Damjanich utcai telken a Főiskola új épülete, amelyben az akkor létesült Gyógypedagógiai Pszichológiai Intézet (három részlegéből, úgymint: *Oktatási Csoport*, *Kutató Laboratórium* és *Vizsgáló és Tanácsadó Állomás*, az utóbbi) kerül elhelyezésre, valamint ismét önálló *Főiskolai Kollégium* létesül, és három gyakorló intézmény is megkezdí működését: a *Gyakorló Kisegítő Iskola*,

a *Gyakorló Beszédjavító Intézet* és a *Gyakorló Gyógypedagógiai Óvoda*, utóbbiak 2000 után az ELTE központi intézményei.

1982-ben létesül a Szociális Szervező Tanszék, amely 1989-től mint Szociálismunkás-képző Tanszék működik tovább.

1987-ben létesül a *Szomatopedagógiai Tanszék* és végül 1999-ben a *Gyermekfoniátriai Tanszék*.

1999-re a Főiskola intenzív szakma- és tudományfejlesztő tevékenysége révén a szaktanszékeken több újabb belső és ún. kihelyezett tanszéki csoport is megkezdte működését. Úgy mint: a Hallássérültek Pedagógiája Tanszéken a *Pedoaudiológiai Vizsgáló Állomás*. Az Oligofrénpedagógiai Tanszéken az *Értelmileg akadályozottak pedagógiája csoport*, a *Tanulásban akadályozottak pedagógiája csoport* és az *Autisták nevelése tanszéki csoport*. A Pszichopedagógiai Tanszéken a *Gyermekvédelmi tanszéki csoport*, a *Diagnosztikai és fejlesztésmódszertani tanszéki csoport*, a *Preventológiai tanszéki csoport* és a *Kriminálpedagógiai tanszéki csoport*. A Szomatopedagógiai Tanszéken a *Rehabilitációs tanszéki csoport* és a *Korai diagnosztikai és neuroterápia tanszéki csoport*.

A fokozatos fejlesztés, feladat- és funkcióbővülés miatt az épületelhelyezési viszonyok már az 1980-as években ismét megromlanak. De mire a Bethlen téri épület udvarára és tetőterének beépítésére elkészülnek az önálló könyvtárépület és más szükséges helyiségek műszaki tervei, a kivitelezésre a rendszerváltás után az egyházakkal való érvényes megállapodások értelmében már nem kerül sor. Átmenetileg a Damjanich utcai épület belső átalakításával/bővítésével és a XII. kerületi Villányi úti Konferenciaközpontban egy emelet bérlésével enyhít a Főiskola az elhelyezési gondokon. 2000-ben a Bethlen téri épületnek az Izr. Egyház kezelésébe történő visszaadása után a IX. kerületi Ecséri úti ELTE épületbe való költözéssel a Főiskola épületelhelyezési gondoljai rendeződnek.

2010-ig folyamatosan épül fel jelenlegi szervezeti struktúrája, az ELTE-n belül 2007. decemberétől létesült Pedagógikum keretében.

A **Pedagógikum** az ELTE három Bölcsészettudományi karának szervezeti együttese, úgymint

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar,
Pedagógiai és Pszichológiai Kar (PPK),
Tanító- és Óvóképző Főiskolai kar (TOFK),
A „Bárczi” oktatási szervezeti struktúrája:
Általános Gyógypedagógiai Tanszék,
Foglalkozási Rehabilitációs Kutatócsoport,
Fonetikai és Logopédiai Tanszék,
Gyógypedagógiai Kórtani Tanszék,
Gyógypedagógiai Pszichológiai Intézet (ezen belül: Illyés Sándor kutató laboratórium),
Hallássérültek Pedagógiája Tanszék,
Idegennyelvi Lektorátus,
Kutatásmódszertani Csoport,
Látássérültek Pedagógiája Tanszék,
Pszichopedagógiai Tanszék,
Szomatopedagógiai Tanszék,
Tanulásban Akadályozottak és Értelmileg Akadályozottak Pedagógiája Tanszék,
Társadalomtudományi Tanszék.

Kaposvári Egyetem

*Csokonai Vitéz Mibály Pedagógiai Főiskolai Kar
Tanulásban akadályozottak szakirány,
Logopédiai szakirány.*

Szegedi Tudományegyetem

Juhász Gyula Pedagógiai Főiskolai Kar
Gyógypedagógus-képző Intézet
Értelmileg akadályozottak pedagógiája szakcsoport,
Értelmileg akadályozottak pedagógiája szakirány,
Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakcsoport,
Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány

Nyugat-Magyarországi Egyetem – Győr

Apáczai-Csere János Pedagógiai Főiskolai Kar
Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány

Források:

- GORDOSNÉ DR. SZABÓ ANNA (1983): *A magyar gyógypedagógiai tanárképzés jelene és jövője.*
In: A kőszegi Gyógypedagógiai Intézet 25 éve. Kőszeg, 271–291. (Különnyomatban is.)
- GORDOSNÉ SZABÓ ANNA (1984): The present and the future of the preparation of special educators in Hungary. In: *B.C. Journal of Special Education.* (Editor: Marg Csapo), Vancouver, 349–355.
- GORDOSNÉ DR. SZABÓ ANNA (1984): A gyógypedagógus-képzés távlati fejlesztési koncepciója és feladatterve. In: *Pedagógusképzés*, 1. szám, 148–168.
- GORDOSNÉ DR. SZABÓ ANNA – DR. ILLYÉS SÁMDOR (1996): A budapesti gyógypedagógus-képzés múltjáról, jelenéről és jövőjéről. In: Dr. Cseh Sándor (főszerk): *Tanító- és óvóképző főiskolák tudományos közleménye.* XXVII. Debrecen, 3–50.
- GORDOSNÉ DR. SZABÓ ANNA (2000): *A magyar gyógypedagógus-képzés története.* ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest, 2000. 461.
- GORDOSNÉ SZABÓ ANNA (2006): A hazai gyógypedagógus-képzés fejlődéstörténeti elemzése. In: *Gyógypedagógiai Szemle* XXXIV. Évf. 2. szám. 87–94.
- RANSCHBURG PÁL (1909): Elmélkedések a gyógypedagógia jelenéről és jövőjéről. In: *Magyar Gyógypedagógia*, I. rész, 45–50., II. rész, 81–85.
- SZABÓ ÁKOSNÉ DR. (2009): A többciklusú, lineáris gyógypedagógus-képzés kialakulása. In: Fusz György (szerk.): *A felsőfokú tanító- és óvóképzés első 50 éve.* Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar, Szekszárd. 21–50.
- Internet: www.barci.hu